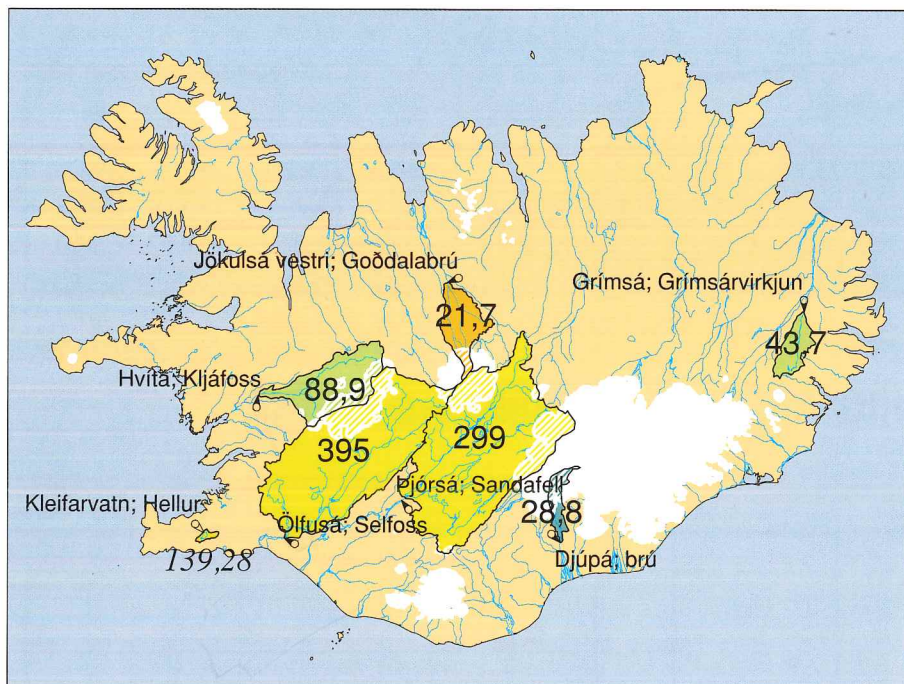

Áráttan

ÁRSFJÓRÐUNGSLEGT YFIRLIT VATNAMÆLINGA APRÍL - JÚNÍ 1996

Skýringar

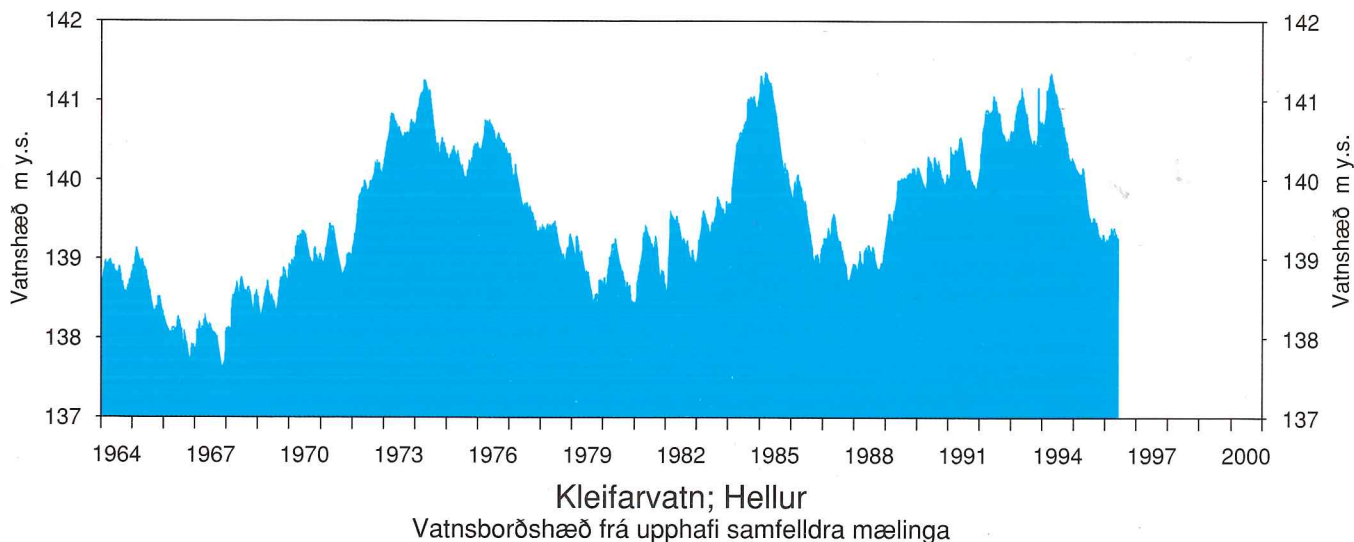
Á kortið eru merktar mælistöðvar og vatnsviðin ofan þeirra. Tölurnar á vatnsviðunum merkja meðalrennslí ársfjórðungsins í m³/s, litur þeirra sýnir það rennslí sem prósentu af meðalrennslí sama ársfjórðungsins hjá viðkomandi mæli árin 1976-1990. (Hjá Kleifarvatni merkir talan meðalvatnshæð ársfjórðungsins í m y.s. og liturinn frávik í cm frá meðalvatnshæð hans 1976-1990).

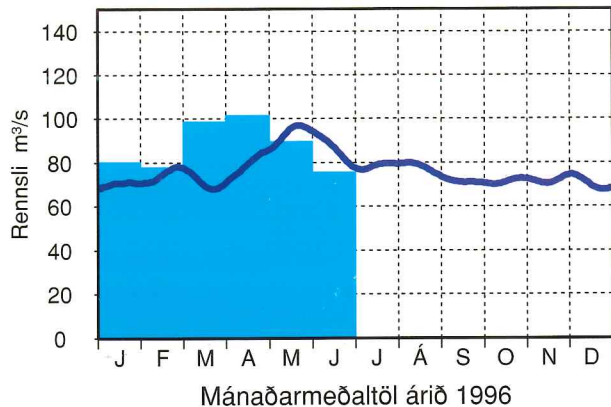
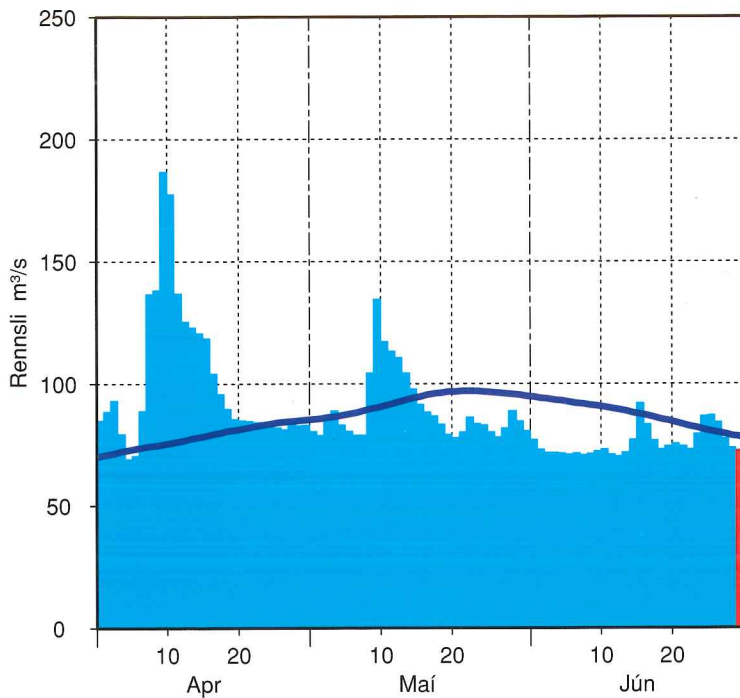
	> 160 %	(> 150 cm)
	140 - 160 %	(100 - 150 cm)
	120 - 140 %	(50 - 100 cm)
	100 - 120 %	(0 - 50 cm)
	80 - 100 %	(-50 - 0 cm)
	60 - 80 %	(-100 - -50 cm)
	< 60 %	(< -100 cm)

Vatnafar: Fremur var rennslíð í slakara lagi í stóránám sunnanlands þennan ársfjórðunginn og verulega undir meðallagi í Jökulsá hinni vestari í Skagafirði. Þarf engan að undra, því að snjórinn á hálandinu var harla lítil eftir veturinn og vorleysingaflóðin, snar þáttur í rennslínu á þessum árstíma, þá eftir því. Hvítá og Grímsá, sem lægri hafa vatnsviðin, voru hins vegar heldur yfir meðallagi og mega þakka það aprílflóðum. Sá mánuður var hvarvetna hlýr, í úrkomusamara lagi í Reykjavík og stórrigningasamur á Akurnesi við Hornafjörð. - Í síðasta tölublaði Áráttunnar var tekið upp á því að sýna vatnsforðann í þeim mikla miðlunargeymi Þórisvatni á sömu myndum og rennslíð í Þjórsá. Má sjá að fyrstu mánuði ársins var magn forðans og breyting lík því sem vant er, datt að vísu ögn niður í febrúar. Í apríl var aftur á móti safnað grimmt í geyminn og skýrir það að hluta vesaldarleg flóð í Þjórsá þann mánuðinn. Og á miðju ári mun staða Þórisvatns teljast góð.

Önnur tíðindi: Í maí var endurbyggð rennslisstöð við Djúpa í Fljótshverfi, vhm150 í númerakerfi Vatnamælinga, með loftbólumæli af Stevens-gerð.

Vorflóðamælingar voru með minnsta móti hjá Vatnamælingum þetta árið, enda næsta lítið að mæla.

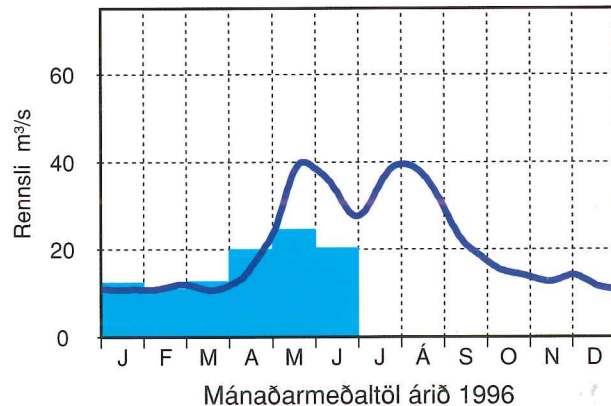
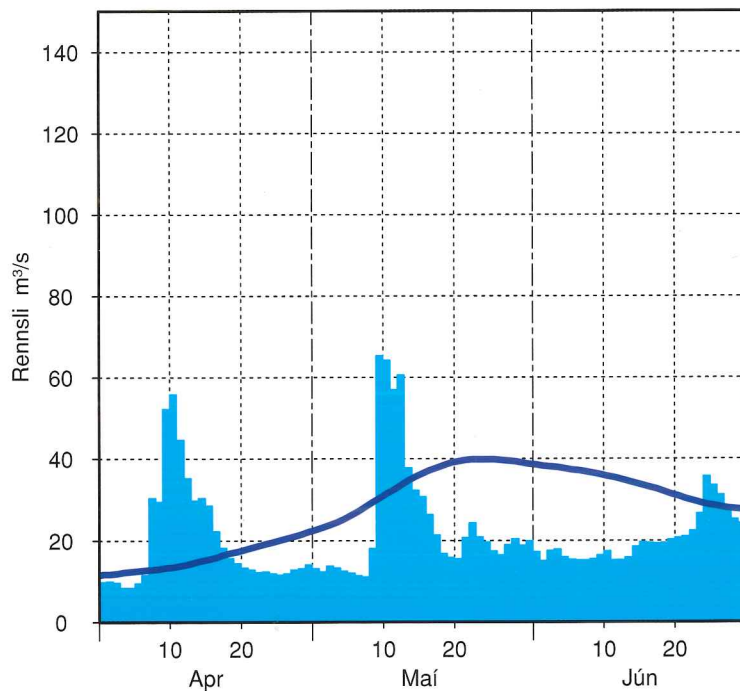

	Meðalr.	Hám. dag.-kl.	Lágm. dag.-kl.
Apr	102	269	10-19
Maí	89,5	138	10-03
Jún	75,7	93,7	16-06

Jafnaður meðalferill er fyrir árabilið 1976-1990

Hvítá, Borgarfirði; Kljáfoss 1996

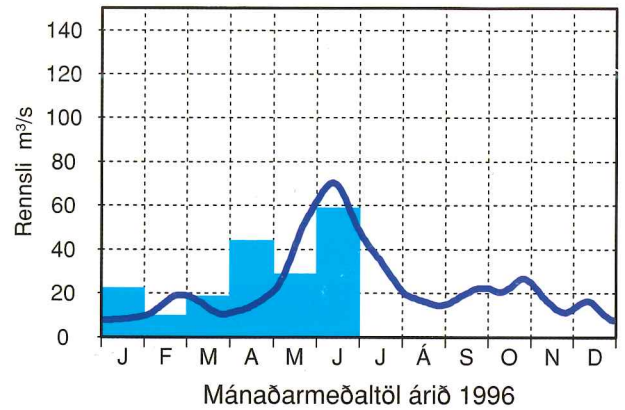
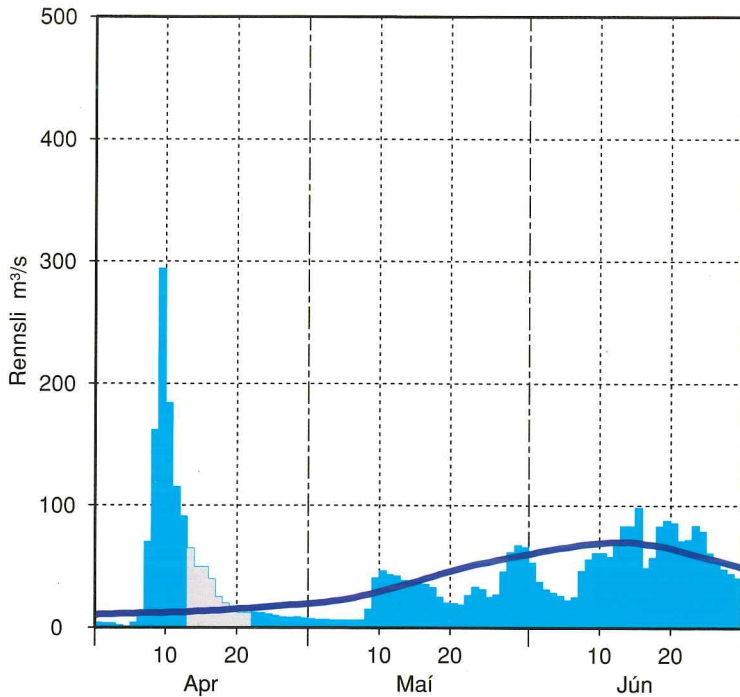
	Meðalr.	Hám. dag.-kl.	Lágm. dag.-kl.
Apr	20,1	92,8	10-19
Maí	24,5	98,0	11-02
Jún	20,4	36,6	25-14

Jafnaður meðalferill er fyrir árabilið 1976-1990

Jökulsá vestri, Skagafirði; Goðdalabrá 1996

- Engin athugasemd
- * Rennsli áætlað vegna íss í farvegi
- á Rennsli áætlað af öðrum ástæðum
- Q Rennslismæling þann daginn
- J Jökulhlaup

Almennar skýringar: Á þessari síðu og þeim sem á eftir koma eru birt gögn frá tveim mælistöðvum. Frá hverri stöð eru sýnd: 1) Súluvit yfir rennsli dag fyrir dag á ársfjórðungnum, 2) súluvit yfir meðalrennsli hvers mánaðar það sem af er árinu og 3) tafla yfir meðalrennsli hvers mánaðar og sömuleiðis hæsta og lægsta augnabliksrennsli mánaðarins og hvern dag á ári sem stað. Þá er á súluritin dreginn langtíma meðalferill fyrir tiltekið árabli. Þar hefur reyndar fyrir hvern dag ársins verið tekið tillit til meðalrennslisins 15 næstu daga á undan og eftir, til að fá skýran, jafnan feril, þar sem t.d. eitt einstakt skammtíma stórfloð spillir ekki heildarsvignum. Litur annar en fagurblár á dagsgildamyndinni og merki framan við rennislíðu í töflunni merkir athugasemd af einhverju tagi við rennislíðu viðkomandi dag og er það skýrt hér til vinstri. Rennslismælikvarðinn á súluritinum er jafnan hafður sá sami hjá sömu mælistöð en komi fyrir að rennislíðu fari upp fyrir hann er það sýnt í tölum ofan þess. Þess er rétt að geta að rennislíðu er yfirleitt fundið óbeint út frá vatnshæð vatnsfallsins við mælistöðina, sem oftast er skráð samfell, en milli vatnshæðar og rennslis á að vera fast samband (sem að vísu er misvel þekkt hjá hinum einstöku stöðvum) svo lengi sem farvegur við og næst fyrir neðan mælistöðina breytist ekki. Algengasta ástæða þess að áætla þarf rennsli er að nefnt samband hefur farið úr skorðum vegna íss í farvegi. Aðrar ástæður eru t.d. tækjabilun í mælistöð. Athugasemdin „Rennslismæling þann daginn“ merkir að rennislíðu hafi þá verið mælt beint. Skýrsla síðasta ársfjórðungs hvers árs hefur örlitla sérstöðu, meðalrennsli og útgildum fyrir árið í heild er þá bætt við neðst í mánaðargildatöfluna. Loks er ofan á súluritin fyrir Þjórsá bætt ferli í rauðum lit yfir forða í Þórisvatni kl. 24 dag hvern og einnig langtímaferli, sams konar og frá var sagt fyrir rennsli, en hér fyrir árabilið 1986-1995.

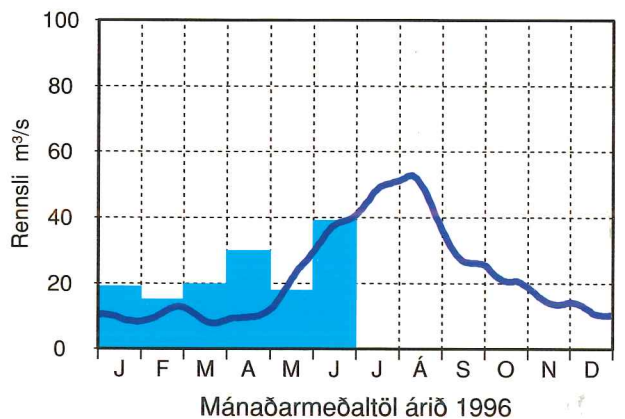
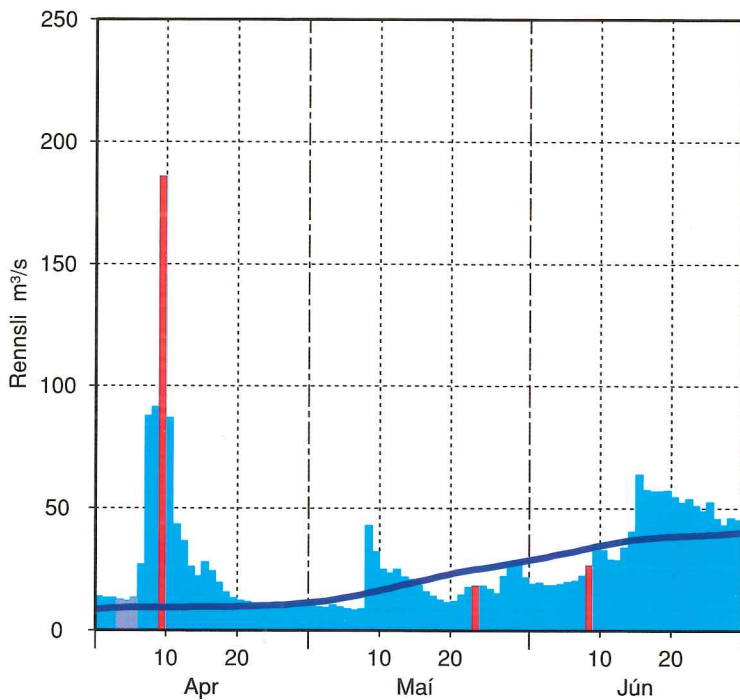

Mánaðarmeðaltöl árið 1996

	Meðalr.	Hám. dag.-kl.	Lágm. dag.-kl.
Apr	43,9		
Maí	28,8		
Jún	58,9		

Jafnaður meðalferill er fyrir árabilið 1976-1990

Grímsá, Skriðdal; Grímsárvirkjun 1996

Mánaðarmeðaltöl árið 1996

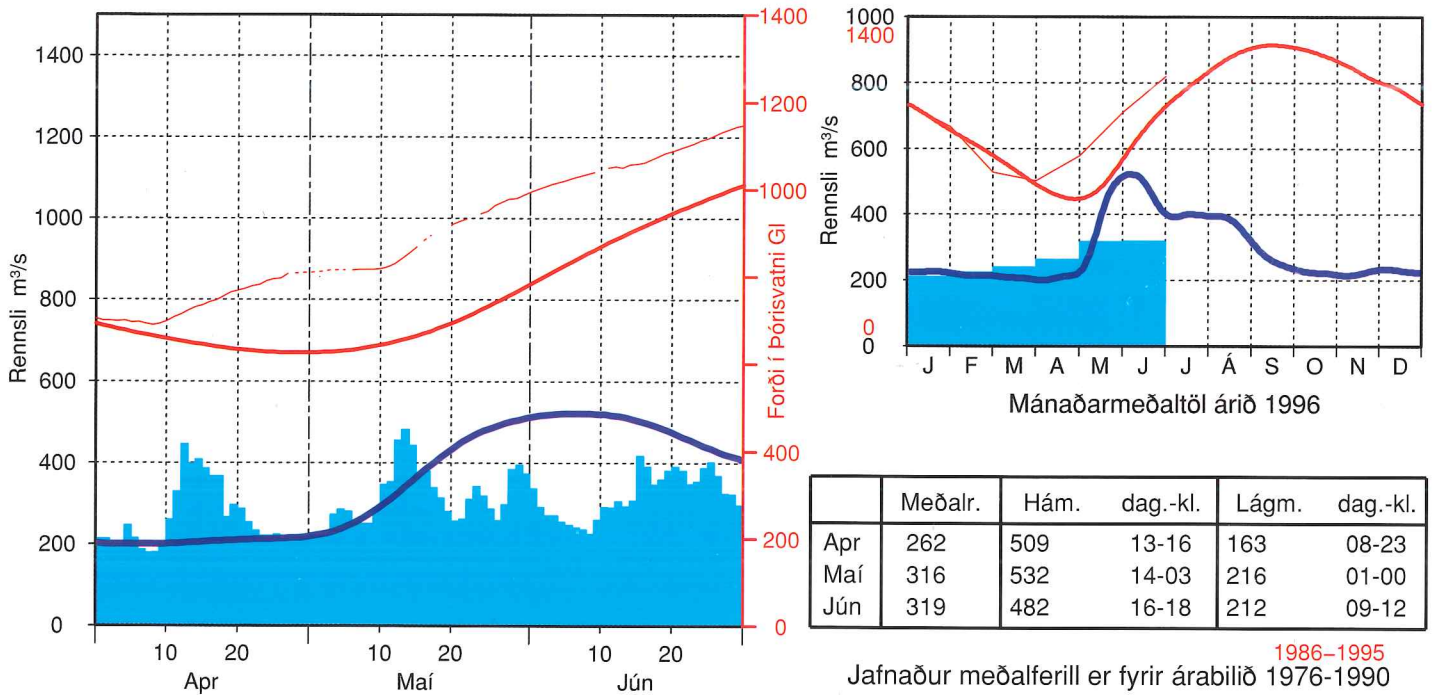
	Meðalr.	Hám. dag.-kl.	Lágm. dag.-kl.
Apr	29,9	392	10-07
Maí	17,8	53,4	09-17
Jún	39,0	72,4	16-03

Jafnaður meðalferill er fyrir árabilið 1976-1990

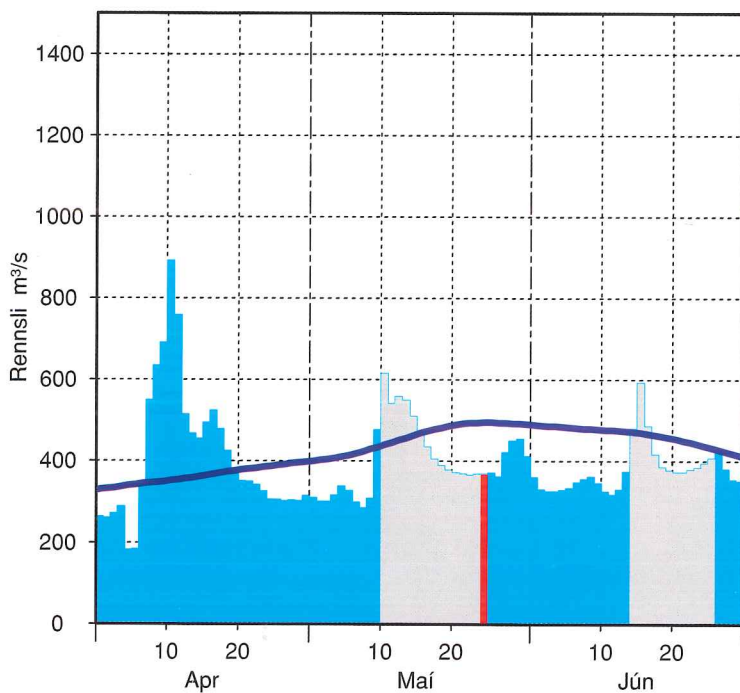
Djúpá, Fljótshverfi; brú 1996

Fróðleiksmolar um vatnshæðarmæla: (Frh.) Síðast var fjallað um fjórar aðalgerðir vatnshæðarmælitækja. Skrásetningatæki þeim tengd eru hins vegar aðallega þrens konar. - 1) *Mælibók.* Þegar um stakan álestur er að ræða, hvort heldur er af kvarða eða einfaldlega er mælt með málbandi frá einhverju fastmerki niður að vatnsborði, er aðferðin gamaldags: Lesin tala og tímasetning skráð með einhvers konar skriffæri á einhvers konar blað, helst þó á þar til hannað eyðublað í mælibók. - 2) *Síriti.* Þeir eru ýmiss konar. Í gömlum og góðum brunnsírita er að finna láréttan sívalning, svo sem 25 cm langan og 12 cm í þvermál, sem snýst um ás knúinn af klukku, svo sem einn hring á mánuði. Svonefndu síritablaði er smeygt upp á sívalninginn og spennt fast þannig að það falli þétt að. Á borði skodað er það aðeins minna en blað í „liggjandi A3-sniði. Lárétti kvarðinn (X-ásinn) merkir tíma og spannar 31 dag, sá lóðrétti (Y-ásinn) sýnir vatnshæð, spannar 25 cm á blaðinu sem oftast jafngilda 125 eða 250 cm í náttúrunni. Lægsta tala á þeim kvarða er gjarna 100 cm í

staðbundnu einkakerfi mælisins. Blaðið snýr þannig að tíminn svo að segja vefst utan um sívalninginn en vatnshæðarkvarðinn liggur lárétt. Láréttur skrúfgangs-sniðgill samsíða ásnum tengist þeirri flotholtstengdu trissu sem frá sagði í síðustu Áráttu, utan um hann er dálítið skrúfgangsstykki og við það festur penni. Nemur pennaoddurinn við hlið sívalningsins í vissri hæð. Hlýtur hann að færast eftir síritablaðinu fram eða til baka eftir því hvorn veg snigill snýst. Niðurstaða alls þessa verður sú að klukkugangur og vatnsboðsbreyting valda því í sameiningu að penninn dregur á blaðið feril er sýnir vatnshæð sem fall af tíma. Fyrir kemur (í flóðum og þurrðum) að penninn lendi út að jaðri síritablaðs í vatnshæðaráttina. En svo er um búíð að hann snýr þá við og teiknar, miðað við jaðarinn, speglaða mynd af toppinum eða botninum. Heitir það að mælirinn sé á „viðsnúningi“. Eins gott er að gengið hafi verið rétt frá öllum hlutum við uppsetningu mælisins og pennaoddurinn falli nákvæmlega á sinn stað á blaðinu í hvert sinn sem nýtt blað er sett í. Og þá (frh. á næstu síðu)

Þjórsá; Sandafell 1996

Ölfusá; Selfoss 1996

(frh.) ætti jafnan að mæla með málbandi frá föstum stað í mælishúsi niður að vatnsborði í brunn og eins (sé ekki um borholu að ræða) frá traustu fastmerki, t.d. bolta eða röri reknu í klöpp, niður að vatnsborði úti. Og ganga þarf úr skugga um að endapunktur ferils á gamla blaðinu stemmi við úrtökutíma, því klukkur eiga til að ganga vitlaust. - Önnur tegund sírita er þannig að tveir láréttir öxlar liggja samsíða í lóðréttu plani, utan um þann efri pappírskrúlla og sem klukkan gengur vinnst ofan af honum og upp á þann neðri, en búnaður, líkur þeim sem áður var lýst, færir jafnframt pennaodd lárétt eftir pappírnum. Rúlluna má láta endast mánuðum saman, sem kemur sér vel á afskekktum stöðum og óaðgengilegum. Þessa tegund má nota við brunnmæla og hún er alltaf notuð við loftbólumæla þar sem lítill rafmótor sér um að breyta þrýst-

ingsmunar-, þ.e.a.s. vatnshæðar-breytingu í snigilsnúning. Annars er alls konar útfærsla á síritum, öxlar geta t.d. verið lóðréttir. - 3) *Stafræn skráningartæki*. Í þeim er einhvers konar tölvugagna-geymslumiðill og taka þau við rafboðum frá þrýstiskynjara og geyma þau. Oft eru þau nefnd „hólkar“ vegna lögunar sinnar, fyrirferðarlítill, svo sem fet á lengd, og getur mælubúrið verið ósköp lítilfjórlegt og fjarri mælitækinu. En eins og áður þarf að mæla handvirkt á staðnum í hverri vitjun til að ganga úr skugga um að tölvugögnin séu í einhverju samræmi við raunveruleikann. Loks er til í dæminu að einhvers konar millibúnaður breyti þeim upplýsingum, sem brunns- eða loftbólumælir hafa upp á að bjóða, í rafboð sem hólkur getur tekið við og geymt.